ערב למאן אילימא ערב לישראל והא תנא אלו עוברין בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים אלא לנכרי וכיון דדיניה דנכרי דאזיל בתר ערבא איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא אמר רב ששת שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו לדון בדיני ישראל רבית נמי לא לשקול אמר רב ששת שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו: מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי כו': תנו רבנן מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי אבל לא מדעת ישראל כיצד ישראל שלוה מעות מן הנכרי ברבית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו אסור ואם העמידו אצל נכרי מותר וכן נכרי שלוה מעות מישראל ברבית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו מותר ואם העמידו אצל ישראל אסור בשלמא סיפא לחומרא אלא רישא כיון דאין שליחות לנכרי איהו ניהו דקא שקיל מיניה רביתא אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון דאמר ליה הניחם על גבי קרקע והיפטר אי הכי מאי למימרא אלא אמר רב פפא כגון שנטל ונתן ביד ואכתי מאי למימרא מהו דתימא נכרי גופיה כי עביד אדעתא דישראל קא גמיר ויהיב קמ"ל רב אשי אמר כי אמרינן אין שליחות לנכרי הני מילי בתרומה אבל בכל התורה כולה יש שליחות לנכרי והא דרב אשי ברותא היא מאי שנא תרומה דלא דכתיב אתם גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם נמי בני ברית שליחות דכל התורה כולה נמי מתרומה גמרינן לה אלא דרב אשי ברותא היא איכא דאמרי אמר רב אשי כי אמרינן אין שליחות לנכרי הני מילי אינהו לדידן אבל אנן לדידהו הוינא להו שליח והא דרב אשי ברותא היא מ"ש אינהו לדידן דלא דכתיב אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אנן לדידהו נמי מה אתם בני ברית קאמר אלא הא דרב אשי ברותא היא רבינא אמר נהי דשליחות לנכרי לית ליה זכיה מדרבנן אית ליה מידי דהוי אקטן קטן לאו אף על גב דלית ליה שליחות אית

ערב למאן. מי הוא המלוה שאני מותר לעשות לו ערב: **אלו עוברין.** משום לא תשימון (שמות כב): **והא כיון דנכרי בתר ערבא אזיל.** אינו תובע אלא את הערב: **הוא ניהו דשקיל רבית.** ערב זה הלוה מן הנכרי וחזר והלוה לישראל: **לדון בדיני ישראל.** [א] יתבע מן הלוה תחלה וכשלא ימצא אצלו יגבה מן הערב והשתא אין הערב לוה מתחילה הלכך כי פרע לנכרי ההיא שעתא הוא דאוזפיה לחבריה ומאי דמוסיף ליה שקיל מיניה: **אסור.** דהוא ניהו דקא מוסיף ליה ברבית: **ואם העמידו אצל נכרי.** אע"פ שישראל נותנו לחבירו במלות הנכרי: **מותר.** דשלוחו הוא: **ואם העמידו אצל ישראל אסור.** ואף על פי שקיבלם זה מיד נכרי משום דנכרי שליח של ישראל ושלוחו של אדם כמותו: **בשלמא סיפא.** דקתני אם העמידו אצל ישראל אסור דמשמע שנכרי זה חשוב שלוחו של ישראל חומרא דרבנן הוא למיסר. דהא דקי"ל דשלוחו של אדם כמותו בשולח ישראל ושליח ישראל נאמר דמתרומה גמרינן בפרק שני דקדושין (דף מא:) אתם גם אתם ו) לרבות שלוחכם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית: **אלא רישא.** דקתני אם העמידו אצל נכרי מותר: **כיון דאין תורת שליחות לנכרי.** וישראל מישראל קיבלם הוא ניהו דשקיל רבית: **דאמר לו נכרי.** לישראל ראשון: **הניחם על גבי קרקע והפטר.** וכן עשה ומשם נטלם ישראל שני: **כגון שנשא ונתן הנכרי ביד.** וקבלם מן הראשון ונתנם לשני: **אדעתא דידיה דישראל.** שהרי הוא הביאו אצלו והוי נכרי שלוחו ונחמיר מדרבנן למיסר כדמחמרינן בסיפא: **שליחות דכל התורה כולה.** שיהא שלוחו כמותו: **מתרומה גמרינן לה.** בקדושין ז): **אבל אנן לדידהו.** כגון רישא דברייתא הוי שליח וסיפא לחומרא כדאמרן: **אנן לדידהו נמי.** מה אתם בני ברית ואתם הייתו שולחים לא נאמרה שליחות אלא בשולח ישראל ושליח ישראל. מאן דגריס הכא אף שלוחכם בני ברית משתבש: **וזכיה מדרבנן אית ליה.** שיהא ישראל זוכה לצורך נכרי הלכך ההוא ישראל זוכה ליה מדרבנן בהלואה זו מישראל ח)שני: קטן לית ליה שליחות דלא כתב שליחות בגדול כתב בראוי לתרום שיהא הקדשו הקדש ודיבורו חל לגבי הקדשות ונדרים איש כתיב ט) וגבי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו וגו' (שמות כה):

מצאו ישראל אחר אמר לו תנם לי ואני אעלה לך כו'. ואם תאמר מאי אריא ואני אעלה לך אפילו אמר אני אעלה לנכרי אסור דלא שרי אלא בהעמידו אצל נכרי כיון דמלוה מעותיו לחבירו כדי שיפרע לנכרי רבית בשבילו פשיטא דהוי רבית דאפילו לא היה המלוה חייב לנכרי רבית כיון דמשכר הלואה נותן לנכרי הרבית ע"פ המלוה הרי הוא כנותן למלוה עצמו מדין ערב כמו תן מנה לפלוני ואקדש אני לך דמקודשת מדין ערב בפ"ק דקדושין (דף ז.) וכן קשה בסיפא וי"ל דנקט לך משום העמידו לאשמועינן רישא דאפילו מקבל ישראל רבית שרי כיון שמקבלו בשביל נכרי וכן בסיפא כשהעמידו אצל ישראל אסור אפילו מקבל הנכרי רבית: **בשלמא סיפא לחומרא.** תימה אמאי לא הוי רבית גמור כשהעמידו אצל ישראל אפילו מקבל הנכרי רבית שהרי נעשה ישראל שני שלוחו של ראשון לקבל חובו מידו של נכרי וי"ל דאפילו שיוכל לזכות לחבירו במציאה הכא אין קבלתו מן הנכרי זוכה לישראל חבירו דנהי אם היה נכרי מפקיר מעותיו היה יכול לזכות לחבירו השתא מיהא שהנכרי אינו מפקירן אלא בא לזכות מעותיו למלוה על ידי זה הלוה אין לו כח לזכות שאם כן היה ישראל המקבל שלוחו של נכרי לזכות במעותיו של ישראל ואין שליחות לנכרי וה"ל להיות מותר אפי' העמידו אצל ישראל אי לאו דלחומרא אמרינן דיש שליחות לנכרי אלא רישא אמאי שרי בהעמידו אצל הנכרי כיון דאין שליחות לנכרי נמצא דישראל שני לא זכה בקבלתו לנכרי ואינו חייב לנכרי כלום אלא לישראל וכשנותן רבית לנכרי הרי הוא נותן עבור ישראל המלוה ופוטרו נגד הנכרי והוי כנותן לישראל עצמו ומשני דאמר ליה הניחם ע"ג קרקע והפטר והלוה יטלם מעל גבי קרקע בציווי הנכרי להתחייב לו קרן ורבית ואפילו שלא הפקיר ישראל המעות כשנתנם ע"ג קרקע והוי עדיין שלו כשנוטלם ישראל שני מכל מקום כשפורע לנכרי רבית אינו בשביל ישראל ראשון שהרי כבר פטרו הנכרי אבל כשלא הניחם ע"ג קרקע אלא אמר תן לפלוני ישראל והפטר ואני אמנה עמו שיתן לי קרן ורבית היה אסור אע"פ שעתה נמי אינו פורע לו רבית לפטור את הראשון שהרי כבר פטרו הנכרי מכל מקום כיון שקבל המעות מיד ישראל הראשון שהיה עד עתה המעות באחריותו נראה כנותן לו רבית אע"פ שאינו מתנה עמו אלא הנכרי:

כגון שנשא ונתן ביד. אומר רבינו תם דהשתא תו לא אמרינן סיפא לחומרא כדהוה אמרינן מעיקרא אלא איירי נמי כגון שנטל ונתן ביד שקיבל ישראל המעות מן הנכרי ונתנם לחבירו וקמ"ל דלא אמרינן אדעתא דנכרי גמר ומקני ליה וה"ג איכא בשלמא בס"פ ארבעה אחין (יבמות דף לד.) דלא קאי גבי בשלמא כולהו משכחת להו דשוו שליח ומתוך פ"ה ור"ח משמע דלעולם סיפא לחומרא כתוב בירושלמי ישראל שמנהו נכרי אפוטרופוס או סנטר מותר ללוות ממנו ברבית ונכרי שמנהו ישראל אפוטרופוס או סנטר אסור ללוות ממנו ברבית מעותיו של נכרי שמופקדין ביד ישראל אסור ללוות ממנו ברבית מעותיו של ישראל שמופקדין ביד נכרי מותר ללוות ממנו ברבית זה הכלל כל שהוא באחריות ישראל אסור באחריות נכרי מותר ובתשובה אחת כתב רבינו תם דהיתר גמור הוא כהאי גוונא שישלח ישראל הלוה משכנותיו על ידי נכרי או על ידי עבדו והמלוה יקבל משכנות מיד נכרי ויתן י)המעות לנכרי או אפי' לישראל אך שיאמר המלוה אני (א) מלוה לך בשביל הנכרי ולא יהא סומך המלוה כלל על הלוה כ"א על המשכנות והלוה הוא מסולק מן המשכון שהרי אם אבד אין לו דין ודברים עם המלוה שהרי לא קבלו אלא מיד נכרי [ב] ומותר לישראל להיות ערב בשביל נכרי דישראל המלוה לא בתר ערבא אזיל אלא בתר לוה אזיל ואי לא יפרע הנכרי יפרע הערב הקרן והרבית דהשתא הוא דמוזיף לנכרי:

שטר

עין משפט
נר מצוה

קיט א ב מיי' פ"ה מהלכות מלוה ולוה הלכה ה סמג לאוין קצג טוש"ע י"ד סי' קע סעיף א:

קכ ג מיי' שם הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד סי' קסח סעיף א:

קכא ד מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעי' ו:

קכב ה ו מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף א [ב ג]:

קכג ז מיי' פ"ד מהל' תרומות הלכה א:

קכד ח ט מיי' פ"ב מהלכות שלוחין ושותפין הלכה א טוש"ע ח"מ סי' קפח סעיף א:

קכה י מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ג:

תורה אור השלם

ו כֵּן תָּרִימוּ גַם אַתֶּם תְּרוּמַת יְיָ מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת יְיָ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:
במדבר יח כח

מסורת הש"ס

א) [צ"ל והמתן], ב) לקמן עה., ג) כ"ה בדותא [ועי' מ"ש לעיל ע. בשם הערוך], ד) קידושין מא: [גיטין כג:], ה) [עיין גי' תוס' כתובות יח. ד"ה מסייעין וע"ע בתוס' סנהדרין סח: ד"ה קטן], ו) [במדבר יח], ז) [דף מא:], ח) גי' רש"ל ראשון, ט) [ויקרא כז במדבר ל], י) צ"ל לפדות המשכנות לנכרי או אפילו לישראל אך שיאמר למלוה אני פורע בשביל הנכרי כו'. רש"ל,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כגון וכו' שיאמר המלוה אני פורע לך בשביל:

גליון הש"ס

גמ' ע"ג קרקע והפטר. עיין לקמן דף קיב ע"א תוס' ד"ה מהו: תוס' ד"ה מצאו וכו' כנותן למלוה עצמו. עיין לעיל דף מו ע"ב תוס' ד"ה לספק:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה לדון בדיני ישראל יתבע כו'. נ"ב וכ"ד פ"מ. והראב"ד כתב דאינו אסור אלא בערב שלוף דוץ שאין דיני עם הלוה כלל. מ"מ [ועמ"ש רבינו ביו"ד סי' ק"ע ס"ק כ' ה"ו]: [ב] תוס' ד"ה כגון. ומותר לישראל כו'. נ"ב הראב"ד חולק ע"ז ועי' רא"ש: